

ljejo v svobodno naravo, v gozd, na kak hribček itd. A južino si nesejo lahko v torbici se seboj, če ravno ni gostinskega vrta v obližji. Vedno in vedno se govori in pisari zoper šo'o in njen slabi upliv na zdravje naše mladine, a vendar bi se dal ta upliv v mnogih slučajih preprečiti, da se otroci le doma pametno odreja.

Materam, ki se želijo o otroški izreji še posebno poučevati, naj bode priporočena knjiga — Fürst: das Kind und seine Pflege im gesunden und kranken Zustand, — Žal, da se naša slovenska književnost še ne more ponašati s takim delom. Kedaj se bode pak dobil vesten slovensk zdravnik, ki bi podelil slovenskim materam kaj podobnega? (Pride še.)

E v a.

1.

„Moj Bog! Te podlosti naj čitam,
Oh, kam privedel nas je čas?
Teptá lepota se, dobrota,
Resnici pljuje se v obraz!“

Ob pesmih teh ne toži, dragi,
Tako jih deni rajši v kraj,
Ne toži, kakor Jeremija
Na razvalinah nekedaj.

Na svojih rajši razvalinah
Obupni dvigni glas tožba,
Na razvalinah toči sólze,
Priatelj, svojega srca!

2.

„Pač dolgo, vigred cvetoča,
Pač dolgo letos te ni!
Kdaj rožic prineseš mi zopet,
Kdaj srečne uzrô te oči?“

„V tujini, prijatelj, žalujem,
Umrî je zâte moj kras,
Kar videl si deklico lepo,
Oh, lepšo, — nego sem jaz.

Pogleda nje ogenj pekoči
Ogrel je tebi srce
Da rože so v njem pognale,
Oh, rože ljubezni sladké.

Kaj kličeš torej mene,
Ko ves goriš le za njo?
Zdaj lepšo gledaš vigred,
Zdaj lepše ti rože cveto.“

3.

Po vrtu se ž njo izprehajam,
Rokô ji polagam ob pas.
Pravljice o rajû, o sreči
Šepeče nje mili mi glas.

Bledé po gredicah cvetice,
Bledé, pa tako govore:
„In vedno smo mislile reve,
Najlepše na svetu smo me.

Ko prejšnje je časo prihajal,
Imel je oči le za nas;
Ne vidi nas danes, zamaknjen
Je čisto v dekleta obraz!“

Molčijo mej vejami ptice:
„Pomota je bila in laž,
Kar vedno smo mislile reve,
Da glas najslajši je naš.

Poslušal je pesmi le naše,
Ko prejšnji prihajal je čas,
A danes, pogledjte ga, mami
Nje govora sladki izraz!“

4.

„To deklico ljubiš, to dete,
Priatelj, in biti češ naš?
Saj vemo, rad ziblješ otroke, —
Zabavo pač svojo imaš!“

Pa meni ne zdi se, da bil bi
Otročji nje lepi obraz,
Da bilo bi zibke ji treba, —
Le jaz sem še otrok, le jaz!

Ko sedem o mraku pod lipo
Dekletcu ves blažen ob stran,
Pozabim, kar zlega sem videl
In kar sem pretrpel čez dan.

Pozabim vso bedo, nadloge,
Ko mami nje glas mi uho,
Ko v bajne me sanje zaziblje
Nje sinje, opojno oko.

Kazimir pl. Radić.

Do skrajnosti.

Spisala Milka.

Trudila se je starka, zvesto upirala oslabele oči, da bi videla koliko je na uri. Toda njen vid ni dosegel številke na številni plošči. Štiri in šestdeseto leto oslabele ga je tako, da danes pri vsej svetlobi le ni mogla razločiti koliko kaže ura. „Vsejedno ga zbudim svetlo je že“ poluglasno govori in stopi k postelji, kjer sladko spava njen ljubljeneec, njen dragec. „Peter, vstani, na delo! ter rahlo ga strese. „Zaspane, na delo!“ kliče mati sina. Ta pa pogleda mežikovo proti oknu ali je res že dan. Stegne se po postelji ter prime mater za roko in jo krepko stisne. Na pol ležé, na pol sedé jo gleda in

ji pravi o svojih sanjah: „Veš vso noč smo se streljali. V takej vojski sem bil, da si v resnici ne želim več take“ ... „Moj Bog, Peter, če te bodo pa res vzeli k vojakom, ali misliš, da te bodo?“ — „Ne vem, mama, kako bo. Ko smo sinoči telovadili pri Sokolu, rekli so mi nekateri, da me gotovo oprostijo, ako le nismo prošnje poslali prekasno“ ... „Jezus, Marija! in če te vzamejo, kaj pa potem Peter, Peter!“ Strah pred samo mislijo, da bo njen sin že v jeseni proč od nje, prevzel jo je tako, da je morala sesti na posteljo. Oh Peter, če ti pojdeš, kaj pa naj začnem sama. Stara sem že služiti ne morem“ — „Ali bi ti bil rad vojak?“ Na njegovem lici je za trenutek samo zaigral smehljaj, ko je rekel „o rad, rad“. A pogled na obledelo in preplašeno materino lice, pregnal mu je čarobno domišljijo, slikajočo mu tuje kraje in dežele, katere bi tako rad enkrat gledal. Pogledal je starko in stisnil ji roko rekoč: Mama, ne pojdem, ne bodo me vzeli. Nikdar ne bom vojak, četudi bi prepozno uložili prošnjo.“ Zabliskalo mu je oko, ki je jasno pričalo, da mladenič hoče v istini izvršiti to, kar si je ravno mislil. —

„Ne bodo me imeli, mama“ in pobožal je njeno suho, žilavo, od dela zarjavelo roko. „Znam si pomagati, četudi bode bolelo nekaj časa. — Pet prstov na nogi ali dva manj, kaj pa je to, da le ostanem pri tebi mamica“. —

„Čuj, že trobi na delo!“ Peter plane kvišku, obleče se naglo in steče po stopnicah. Gledala je mati za njim, ko je tako lahek in gibčen zginjeval ji spred oči.

„Ne bodo ga ne“ šepeče. — Oh moj Bog, ali potem ne bo hodil tako lahko, gibal se tako prosto; — šepal bo“. „Zakaj, zakaj mora tako biti“. — Solza sledila je solzi ter izgubljala se med fižolom, katerega je starka čistila, da ga skuha za kosilo.

Poldne je že odzvonilo. Tudi v arsenalu je zatrobilo poldanji čas in delavci so se razšli za jedno uro.

Veselega in srečnega obraza prismeji se Peter domov, v rokah držeč steklenico vina. „Mama, mamica!“ ter prime jo okolu pasa in se zavrti ž njo. — „Moj Bog, Peter, ti si pijan. Kje si bil, kaj ti je?“

„Mamica! pijan nisem, res da nisem; a ti pij, da boš vesela. Le pij, pij mati“. — Posadi jo na stol, natoči jej vina in sede njej nasproti. Njegov ljubeznjiv, še skoro otroški obraz je kar žarel veselja. Nič ga niso pačile sajaste lise, ki jih je dobil pri delu. — „Pij no, pij mamica in poslušaj me“. — „Saj te poslušam, le povej mi kaj“. — S plavim robcem potegne po čelu, da bi si pot obrisal; s tem si je pa črne lise še nekoliko povečal. Iz žepa povleče papir, na katerem se je poznalo že več kot deset sajastih prstov. „Čuj, glej na potu v arsenal vdobim ta-le papir... Ali uganeš kaj je v njem?... Mamica! tvoje želje so se spolnile, ne bom vojak. Uslišali so tvojo prošnjo“ ... „Oh hvala bodi večnemu Bogu!“ vzklikne preveselo mati. Da, gotovo srčneje zahvale bi mu v tem trenutku ne mogla izreči nego ravno ta preprosti in presrčni vzklik. — „Zdaj sem prost in tudi prstov na nogi si ne odsečem. Ali si zadovoljna?“

In kako bi ne bila zadovoljna mati, da je njen sin oproščen vojaščine! To kar si je vedno želela, se je zgo-

dilo. Odslej ostane pri njej in ločiti se jima ni treba. Srečna mati! Kako se je veselila dneva, ko bode za Petra delala; veselila se večera, ko bode s Petrom kramljala tako po domače o tržaških Slovencih. Rad se je mladenič pogovarjal z materjo, ki ga je sé svojimi preprostimi pogovori navduševala za narod slovenski. In dečko bil je veren sin svoje majke.

Jesenske megle vlačijo se nad tržaškim mestom.

„Kako otožno si jesensko nebo“. Pa tudi ljudstvo tržaško navadno tako lahkoživo in veselo, govori danes nekam boječe, postaja na voglih, povprašuje in preplašeno gleda. Tam pri vhodu v bolnišnico se kar tere ljudi. Gnječa je tolika, da nosilci z nosili komaj proderejo radovedno množico. „In še ni konca“ ... „Še jih nesejo“ ... Revčeki, ubožčki...“ ponavljala so nebrojna usta. Marsikatero oko se je solzilo gledaje toliko gorje.

„Gorje! gorje!“ zakrohotala je koščena smrt nad arsenalom, ko so krepki delavci, kovači popravljali ladijo in ravno okrog kotla imeli opravka. Gorje, gorje! velikanski kotel je počil. Koliko trupel je švignilo v zrak in kmalu zopet nemilo padalo na ladijin krov! Gorje vam matere, žene, otroci! Smrt ne izbira, ne povprašuje.

Grozen pok, katerega je povzročil eksplodiran kotel pozval je vse mnogobrojno osobje iz arsenala. Hiteli so ponesrečencem na pomoč. Niti niso pregledovali ali je kateri mrtev in koliko je mrtvih. Nemudoma so jih spravili v bolnišnico, da bi jim tam opomogla zdravniška pomoč.

Grozen strašen prizor! Postelj ob postelji. Na njih se zvijajo večinoma mladi ljudje in stokajo v smrtnih bolečinah. Tu plakajo sirote ob postelji ranjenega očeta; tam zdihuje in vije roke žena ob truplu mrtvega moža; in tam zopet stara mamica briše potne kaplje umirajočemu sinu. „Oh Peter, moj Peter“ ... in sé solzami zaliva mu trpeči obraz uboga mati... „Peter, moj ubogi Peter, govori, reci mi kaj“ ... „Mama mama“ šepeče ranjenec in njegovo, prej vedno živo jasno oko odeva se že s tenko meglico. Od bolnika do bolnika hiti duhoven tolažje jih, spravlja jih z Bogom, pripravlja jih na daljno neznano pot.

Plinove svetiljke že razsvetlujejo mesto. A tam okrog bolnišnice se še vedno zbira ljudstvo. V malo kapelico sili in vsakdo se hoče preriti v njo, da še enkrat pogleda v obraz prvim nesrečnim žrtvam. Osem rakov sprejelo je osem mrličev vase. V kotu čepi vsa sključena mati in „Peter, moj Peter“ kliče sina. Pa ne uboga je. Spi pretrdo spi, ta krat se noče zbuditi....

Kakšen pogreb! Koliko vancev! Koliko ljudstva! Osem vozov peljalo je delavce k počitku. Tam pri sv. Ani odpočijejo se in počakajo še drugih tovarišev, novih žrtev... Ni šla za njim uboga mati. Ostala je sama, sama. Pred šestimi leti umrl ji je mož, priden delavec. Stareji sin se je oženil ter šel daleč iz Trsta in nje se ni spominjal. Od takrat podpiral jo je Peter, dasiravno še mlad. Tedaj je tudi zadnjič dobila pisno od hčere Lucije, ki je služila v Ljubljani in ji pisala, da k očetovemu pogrebu ne more priti, ker sama leži bolna v bolnišnici.

Vse jo je ostavilo. Sama, sama sebi in drugim v nadlego. Oj kako je težko živeti tako samej in brez tolažbe. Hodile so sicer klepetave sosede k nji; govorile ji o slabem vremenu in ceni tržaškega kruha, da bi jo razvedrile, toda za vsako besedo zdihnili so „Peter, moj Peter“.

Dnevi, dasi počasno so se vrstili vendarle v večnem redu. Živeti je bilo tudi treba. živeti... a kako? Teden za tednom preide, ž njim tudi živež in denar.

Mraz in burja kljubujeta Tržačanom vsak po svoje. A naša mamka stopa vsa sključena in potrta proti cerkvi sv. Antona. Dospela je do skrajnosti. — Brez doma in krova, brez hrane, brez živeža. Do skrajnosti! — kaj sedaj? — Beračiti. — Beračiti?! Druge ljudi nadlegovati! Bog, moj Bog, kako grozna je ta misel poštenej pridnej mamki. — Beračiti! — Tam pri cerkvenih vratih sedelo je, sedi in sedelo bode mnogo tovarišic beračic, ki se še ne zmenijo, ako jedna več prisede k njim ali pa jim jedna izgine.

Beračiti? — Tresla se je sama strahu in groze že pred samo mislijo. A storiti vendar mora, mora. Danes jo je izgnal gospodar iz hiše, ker nima s čim plačati stanovanja. — Tam pred oltarjem matere božje sede na vznožje. Stisnila se je ter jednaka veliki cunjasti kepi zdihuje k njej, ki je tolažnica žalostnih. Prevzel jo je glad, strah in mraz. Vedno bolj mirno in tiho izgovarja molitev. In zazibala jo je sveta mati v sladek sen. Kazala jej je rajske višave in večno lepo domovje. Še jedna solza potoci se po lici in obvisi na nosnici, kakor bi hotela začuditi se v smeh zategnjenim ustnam. — Sanjaj, sanjaj starka, in uživaj trenutek pozabljenja! — Pa dolgo ni sedela sama. Ravno pred njo poklekne mlada ženska. Poluglasno moli in radovedno se ozira ter ogleduje svetnike in svetnice na oltarjih. „Oče naš kateri si... a že soletele misli drugam. Očenaša še ni dokončala pa začne „Češčena si“ in zopet se molitev utrga. Oh te skušnjave, ki motijo pobožno dušo, te misli, ki jo vodijo povsod le v cerkvi ne ostanejo in pa te oči, ki so tako radovedne. In njene so gotovo bile; kajti upirala jih je v sključeno starko pred seboj, kakor bi hotela z njimi prodreti neko tajinstveno mrežo, da li vidi prav ali ne.

„Jezus, Marija, moja mama ali ste vi, ste res vi mama“! vzdahne, skoro vsklikne. A starka se ne gane. Strese jo in glava ji omahne v naročaj. V kropilniku namaka robec in moči onemoglo starko; kar se oglasi stari mežnar za njo. „Vina, vina nekaj kapelj, pa ne vode; vidite, da je [oslabela“. — Razumela ga je. V bližnjem gostilni zavedla se je nesrečna mati ter kmalu spoznala svoj novi položaj. Do skrajnosti je že dospela a zdaj? — Hči, njena hči, za ktere ranjko dušo je že nekaj let molila, ji streže. Pravi ji o novem domu, povprašuje o Petru. „Ko sem se poročila, pisala sem vam v Trst, pa nisem dobila odgovora. Mislila sem, da sta se s Petrom po očetovi smrti preselila iz Trsta. Še le ko sem v časnikih brala o nesreči v arsenalu in med ponesrečenci tudi Petrovo ime, odpravila sem se vas iskat“...

Kmalu je ostavila starka s hčerjo tržaško mesto

in šla na novi dom blizu Postojne. Pod košatim kostanjem za hišo sedi najrajša in svojemu vnuku pripoveduje o „stricu Petru“. Joj koliko lepih pravljic zna babica o stricu Petru! Čestokrat se mali Jožek popne do njenega vratu in objemaje ga, ji pravi: „Jeli babica, ko bom jaz velik, bom tudi stric Peter“. — Pa ni bil. Dobila je še družega vnučka Petra. In kadar se ji je v naročji smehljal mali Peterček, prikradla se je skrivna solzica ter zdihnili so „Peter, moj Peter“.

Za umetnostjo.

Spisala Feodora.

Zapustil je dunajski konservatorij z najboljšimi spretnostmi in stopal v življenje z najboljšimi upi v srci.

V duhu je mislil že na lovorjeve vence, ki jih bode oduševljeno občinstvo polagalo pred noge njemu — slavnemu opernemu pevcu, Odilu Rujan-u. Res se ni varal. Postal je ljubljeneц svojih slušateljev.

Oboževali so ga, kamor je prišel. Obilo slave je žel povsod.

Kako bi ne? vsaj je imel krasen tenor poleg izvrstne šole in lepe vnanjosti.

Zopet je pel v operi. Mogočno je odmeval njegov zvonki glas po širnem gledišču.

Nepričakovano ugleda v loži, blizu odra neznano krasotico. Nehote mu je ubajal pogled še večkrat tja.

Neznanka pa tudi ni zganila očesa raz lepega tenorista.

Po tem večeru videla sta se večkrat. Ona je sedela vedno v isti loži. Spremljal jo je star gospod, njen oče. Tenorjevi in njeni pogledi so se vedno srečevali.

Nekega dne mu je prinesel postrežček posetnico lorda Lingston-a, s katero ga je vabil na zabaven večer. Rujan ni poznal tega lorda. Slišal je praviti o njem, kakor o mecenu umetnikov. Za njega je bilo vabilo jako laskavo. Uljudno se je zahvalil in obljubil, da pride.

Ustavila se je lahka droška, v katerej se je pripeljal Rujan, pred lordovo palačo.

Sam lord mu je prihitel naproti.

Osiveli starček ga sprejme presrečno. Vede ga v dvorano. Predstavi ga svoji, v primeri z njim jako mladi soprog in hčerki Kity.

Rujan obledi, ko spozna v tej krasotici iz gledišča.

Povabljenih je bilo več drugih umetnikov in umetnic tako, da je bila zabava kaj živahna.

Lord naprosi Rujana, da bi pel. Kity ga je spremljevala na glasovirju.

Z dvorljivim vedenjem in prelepim petjem, osvojil si je srca lordove družine. Postal je kmalu družinski prijatelj. Pogostoma je zahajal k njim — radi lepe Kity.

Lep poleten večer, zvezdice so svetlo migljale na nebu. Luna, blede luna je mirno veslala med njimi.